

kende berettigede, og de kunne derfor ikke hos os vinde nogen Eiendomsdom, vi afvise saaledes Kravene, forsaavidt angaaer de Sagsøgere, der komme med Krav herpaa. Men kommer man end saaledes ad en Omvei til det, som Lovforslagets § 1 vil, er det dog kun ad en Omvei, og det en Omvei, som jeg ikke synes er nødvendig; thi det er i saa Fald dog virkelig ikke Andet end Respection for den for et enkelt Sogns Vedkommende engang saubne Høiesteretsdom og Umuligheden af at komme til en anden Afgjørelse ved Lov og Ret, der paa en meget besværlig Maade hidfører det Resultat, hvortil man uden videre kunde komme strax. Men det er jo dog derhos paa den anden Side tænkeligt, at disse 5 Mænd eller Fleertallet af dem, kom til en anden Ansættelse. Så saa have vi en Høiesteretsdom mod en in-appellabel Commissionsdom, saa have vi den arbitraire Myndighed, som vi ved den nye § 2 tilbeile en af Kongen udnævnt 5 Mands Commissions til, at den uden nogen som helst Forskrift, som vi enten kunne paavise eller give, skal stifte og dele mellem Beboerne paa Bornholm efter et frit Skjøn. Man kunde ogsaa tænke sig mere forviklede Tilfælde, hvor der var nogen Uklarhed ved Sagen, saa at det ikke vidstes, om Sagsøgeren grundede sin Ret i ubestemt, paa sin Stilling, som Hartkornsbruger i Henhold til den tidligere stete Udskifning, eller om han grundede den paa en særegen for ham gjældende Retstitel. Herpaa skal jeg dog ikke gaae ind. Jeg troer, at det Væsentlige er, at man enten ad en Omvei kommer til det samme Resultat, som allerede staaer udtalt i Lovforslagets § 1, eller at man kommer til at tillægge en Commission af 5 Medlemmer at træffe den Afgjørelse, som Lovgivningsmagten ikke vil indlade sig paa. Man siger i Virkeligheden: Lad os for Guds Skyld ikke afgjøre Sagen ved en Lov, lad os hellere ikke henvide den til de ordinaire Domstole, som end lad os ved en speciel Lov indrette en aldeles ny Domstol, hvis Medlemmer Kongen skal udnevne uden nogen Betingelse, uden at være bunden ved nogen Vedtægt, og lad os paalægge denne Domstol, som vi ikke kunne give Medler til at komme dybere i Sagen, end Høiesteret eengang er kommen, at den skal

bringe Sagen tilende. Vi give altsaa denne Domstol den meest udstrakte Myndighed; vi paalægge den Mere, end vi tør paatage os selv Ansvaret for. Vi tør ikke paatage os Ansvaret for at sige: „Da der ikke lader sig paavise nogen som helst Maalestok for en Fordeling, saa skal det Hele blive Communeieendom“, men, medens vi ikke tør bestemme dette, sige vi, at en Commission skal gjøre noget meget Mere; den skal nemlig give hver enkelt Mand, hvad der tilkommer ham; den skal ikke blot blive staaende ved det simple, jævne Resultat og sige, at det tilhører hele Communen, men den skal udfinde, hvad der tilkommer hver Enkelt. Jeg troer, at dette er, under Form af at respectere Afgjørelsen ved Domstolene og i Henhold til Lands Lov og Ret og under Skin af at holde Lovgivningsmagten udenfor Eiendomsforholdene, at blande Lovgivningsmagten ind i Sagen paa en meget uheldig Maade. Min Sidemands egen mit Endringsforslag gaaer derfor ud paa at reducere den Sag, der kan reises, til en Sag mellem Enkeltmand og Communen, efter hvilken Sags Afgjørelse for hans Vedkommende det for alle øvrige Beboere af Sognet bliver ved Lovforslagets øvrige Bestemmelser. Jeg indrømmer, som sagt, at saa er den Form, der er foreskrevet i den første Periode af 3die Stykke af § 2, temmelig overflødig, og at den slet ikke behøves, men at man kunde lade det blive ved, at Sagen forhandles mellem de paggjældende Parter, den Mand, der påastaar sig at have en særlig Ret, og Sogneforstanderskabet. Det havde uægteligt været bedre, men jeg troer dog, at man kan finde sig i denne Vidskæmsighed. Der kan imidlertid, siger man, herved opstaae et meget uheldigt Forhold; jeg troer, at Forstillingen derom ogsaa har frapperet min ærede Medforslagsstiller. Sæt, siger man hemmeligt, at en enkelt Mand vandt den af ham reiste Sag og fik sin Deel særskilt, medens alt det Øvrige blev kommunalt Eiendom, saa opstod der dog den Anomali, at denne ene Mand haade fik en Deel for sig og saa tillige Andeel i Communens Eiendom, fordi han er Communebeoer. Ja, denne Anomali vilde uægteligt — det indrømmer jeg — opstaae, hvis det enkelte Stykke tildeektes ham som Hartkorns-